

4. CEĻŠ UZ BRĪVĪBU?

„Bet Jona cēlās un bēga no Kunga uz Taršišu. Viņš gāja uz Jafu, atrada kuģi, kas devās uz Taršišu, samaksāja ceļa naudu un kāpa kuģī, lai dotos uz Taršišu – prom no Kunga.” (Jonas 1:3)

ĪSUMĀ

Grēks izmaksā dārgi. Jona par savu ceļojumu samaksāja naudu, bet tas gandrīz prasīja arī viņa dzīvību. Biļete uz Taršišu sola vienvirziena ceļu uz brīvību, kas beidzas iznīcinošā vētrā. Tāds ir grēka slazds: tas sola brīvību, bet paņem dzīvību. Vienīgi uzticība Dievam var vadīt mūs caur vētrām, kuras mūs apdraud.

MUTVĀRDU SPĒKS

Jonas grāmata ir domāta, lai to *uzklausītu*. Lasot to klusām, mēs neizjūtam visu tās spēku, kā tad, kad ļaudis Bībeles laikos klausījās tās priekšlasījumus. Rakstītajam vārdam pietrūkst tās modulācijas, ko stāstā var ienest labs stāstītājs. Rakstītajam vārdam pietrūkst arī atkārtojuma efekta. “Vārdu atkārtošanās rakstītā tekstā drīz kļūst monotona, bet mutiskā izklāstā runātājs var „spēlēt” ar atkārtoto vārdu vai vārdiem, variējot uzsvarus, skaļumu, un tempu panākt dramatisku efektu. Vispārējā nozīmē atkārtošana kalpo izcelšanai. (..) Sakne [ebr.] *gd*l, ‘liels’, ‘varens’, Jonas grāmatā atkārtojas četrpadsmit reižu. (..) Lielā pilsēta (1:2), liels vējš (1:4), lielas bailes [latv. – milzu izbailes] (1:10), lielā vētra (1:12), lielas bailes [latv. – milzu izbailes] (1:16), liela zivs (2:1), lielā pilsēta (3:2), liela pilsēta (3:3), liels [cilvēks] (3:5), ķēniņa lielie [latv. – varenie] (3:7), liela vilšanās [latv. – briesmīgi derdzās] (4:1), liels prieks (4:6), lielā pilsēta (4:11).

Atkārtojumu variācijas panāk frāzes paplašināšana vai, gluži pretēji, sašaurināšana. Šādi atkārtojumi ir visefektīvākie, ja stāsts tiek stāstīts balsī, nevis klusu lasīts. Jonas 1. nodaļā vētras pieaugošā intensitāte tiek attēlota palielinot katra apraksta garumu (1: 4, 11, 13). Līdzīgā veidā tēlotas jūrnieku pieaugošās bailes (1: 5, 10, 16). Savukārt vētras norimšana efektīvi aprakstīta 1: 15 trīs frāzēs, kas kļūst progresējoši īsākas.” *James Limburg, Jonah: A Commentary, p. 27.*

BĒGOŠAIS PRAVIETIS

Reizēm praviešiem nācās bēgt no tiem, kuriem bija paziņojuši Dieva uzticētās vēstis. Lasiet 1. Ķēniņu 19: 2, 3 un Jeremijas 26: 20-23. Jona gan ir vienīgais mums zināmais pravietis, kurš bēga *pirms* vēsts nogādāšanas.

Rakstos minēti daudzi, kas no kaut kā bēga. Parasti šādi ļaudis cenšas saraut pagātnes attiecības, lai sāktu jaunu dzīvi. Lasiet 1. Mozus 16:6-8; 31:20-22; 2. Mozus 2:15; Soģu 11:3. Tomēr vienīgā persona, ko Bībele apraksta kā bēgošu no Dieva, ir viņa paša pravietis – Jona.

Jona vēlējās nokļūt Taršišā. Pētnieki domā, ka Taršiša varēja atrasties tagadējās Spānijas dienvidos, vai arī tā varēja būt Kartāgas pilsēta Āfrikas ziemeļu piekrastē. Spānijas varianta piekritēji to identificē ar Tartessos, fenīciešu koloniju Atlantijas okeāna piekrastē. Asīrijas

valdnieka Esarhadona (680.-669. g. pirms Kristus) ķīlraksts vēsta, ka “visi [Vidusjūras] piekrastes ķēniņi, no Kipras (..) līdz Taršīšai, ir noliekušies pie manām kājām.” Dažās vietās Bībelē Taršīša lietota kā simbols tālām vietām. (Psalmi 72:10; Jesajas 66:19)

DIEVA SŪTĪTA VĒTRA

Raksti vairākkārt attēlo Dievu kā tādu, kam pakļaujas jūra. Lasiet 2. Mozus 14:15-16; Mateja 8:23-27; Lūkas 8:22-25. Jonas 1:4 saka, ka Dievs sūta “lielu vēju” pār jūru, tādējādi izraisot vētru. Novietojot teikuma priekšmetu (“Kungs”) teikuma sākumā, pretstatā ebreju parastajai teikuma uzbūvei, kad darbības vārds atrodas pirms priekšmeta, rakstītājs ir izcēlis faktu, ka vētru izraisīja Dievs.

Tipisks Jonas laika kuģis bija mūsdienu izpratnē krietnas laivas lielumā, izgatavots no egles plankām, kas savstarpēji sastiprinātas ar tapām. Šādam kuģim bija priedes dēļu klājs, ciedra masts un viena linaudekla bura. Ja iestājās bezvējš vai bija nepieciešams palielināt ātrumu, kuģi papildus airēja ar gariem ozolkoka airiem. Tā kā jūrniekiem nebija kompasu un citu navigācijas ierīču, kuģošana parasti notika redzamības attālumā no krasta. Vētra, kas uzbruka Jonas kuģim, droši vien aizdzina to tālu no zemes.

Tā laika kuģiem nebija glābšanas laivu. Vēl ļaunāk, tikai retais no jūrniekiem prata peldēt, jo ļaudis ticēja, ka ūdens cilvēkam ir nepiemērota, nedabīga vide. Jūrnieki mēdza uzbrukušo vētru skaidrot kā dievības dusmu izpausmi par to, ka cilvēki kaut ko dara nepareizi. Patiesībā Dievs sūtīja vētru, lai pievērstu pravieša uzmanību. Dievs, šķiet, cerēja, ka Jona nožēlos savu bēgšanu un uzņemsies noraidīto pienākumu. Tādējādi vētras nolūks nebija iznīcināt, bet glābt. Sliktākais, ko Dievs varēja pielaist, bija ļaut Jonam aizbēgt. Tas būtu stiprinājis pravieša pašiznīcinošo attieksmi.

“Vai [Jonas grāmata] ir līdzība par Israēla tautu kopumā, un par katru no mums atsevišķi? Vai visi tās lasītāji atrod vielu pārdomām par neatlaidību, ar kādu Dievs viņus aicina? Vētras mūsu dzīvē mēdz būt mazāk dramatiskas par to, kas padarīja slavenu Jonu, bet mums būtu lietderīgi tās uztvert kā Dieva centienus izjaukt mūsu bēgšanas plānus.” *Denise Lardner Carmody and John Tully Carmody, Corn and Ivy: Spiritual Reading in Ruth and Jonah (Valley Forge, Penn.: Trinity Press International, 1995), p. 94.*

PĀRDOMĀM UN TĀLĀKĀM STUDIJĀM

1. Dievs dažkārt lietoja vētras, lai piesaistītu savu praviešu un mācekļu uzmanību. Lasiet Jonas 1:4 un Mateja 14:22-33. Kāpēc, jūsuprāt, Dievs izmanto dabu, lai piesaistītu mūsu uzmanību? Kāpēc dažkārt jālieto tik krasas metodes? Ko klusums un miers dabā māca par Dievu?

2. Ja Jona patiešām pazīst Dievu, kāds tad ir iemesls viņa nepaklausībai? Pavisam droši tā nav neticība Dieva vārdam. Teologs A. W. Tozers sacījis, ka grēka pati būtība ir sacelšanās pret Dieva autoritāti. Vai tas varēja būt iemesls Jonas nepaklausībai? Kā Jonas aizspriedumi pret niniviešiem varēja izraisīt viņa pretošanos Dieva pavēlei? Kā pavēle “mīlēt ienaidniekus” (Mateja 5:44) ietekmē jūsu reakciju pret netaisnu rīcību no līdzcilvēku puses?

3. Savas nepaklausības dēļ Jona nokļūst vētrā, tiek iemests jūrā, nokļūst lielas zivs vēderā, kur viņam nākas pavadīt trīs dienas. Tas nebūt neizklausās pēc brīvdienām kūrortā. Kāpēc, jūsuprāt, Dievs viņam parakstīja tik rūgtas zāles? Pētiēt Jonas "lielās zivs piedzīvojumu" un izsekojiet Dieva žēlastības un viņa stūrgalvīgā pravieša nepaklausības seku kopsakarībām.

4. Vētra ir tik nežēlīga, ka jūrnieki – cilvēki, kas pieraduši pie dabas stihijas – ir nobijušies līdz nāvei. Iespējams, tā ir visbriesmīgākā no vētrām, kādas viņi piedzīvojuši. Viņu bailes un izmisīgā rīcība dod mums ieskatu, kā vienas personas nepaklausība ietekmē daudzus. Kā jūsu izvēles un pieņemtie lēmumi ietekmē jūsu līdzcilvēku dzīvi?

KOPSAVILKUMAM

Komentētājs Ādams Klarks norāda, ka daži jūdu rabīni uzskata Jonu par Sareptas atraitnes dēlu, kuru Elija uzcēla no nāves. Viena lieta ir skaidra – Dievs pazina Jonu ļoti labi, un arī Jona pazina Dievu. Kad Dievs deva Jonam vienkāršu un precīzu pavēli – „Celies, ej uz lielo pilsētu Ninivi un apsauc turieniešus, jo viņu ļaunums ir nācis manā priekšā!” (Jonas 3:2), Jona ļoti labi saprata, ko Kungs no viņa vēlas. Jona tomēr nepaklausa, un šī nepaklausība sagādā viņam nepatīkšanas.

Jauns vīrietis pēc laulības pārkāpšanas sacīja, “es nedomāju, ka tas aizies tik tālu.” Cik daudz ļaužu domā līdzīgi? Ne tika par laulības pārkāpšanu, bet par visa veida grēkiem. Mums vienmēr šķiet, ka spēsim kontrolēt situāciju.

Jona arī droši vien domāja, ka viss ir pakļauts viņa kontrolei. Viņš tomēr bija piemirsis faktu, ka visas lietas visu laiku ir Dieva rokās. Līdzīgi Jonam, kad kontrole sāk izslīdēt no mūsu rokām, kad esam pārāk tālu ieslīguši grēkā, mēs tomēr nekad neesam pārāk tālu no Dieva, lai viņš nevarētu mūs aizsniegt. Kad mēs saucam uz Kungu, viņš pastiepj savu mīlošo roku, lai mūs glābtu.

Mēs sastapsim ļaudis, kuri domā, ka ir aizgājuši par tālu, pārāk dziļi krituši grēkā. Mums viņi jāiedrošina sakot, ka Dievs nav atmetis tiem ar roku. Viņa izstieptā roka gaida, lai tos glābtu. “Dievam nekas nav par lielu vai smagu, jo viņš uztur pasaules, viņš valda pār visu, kas notiek Visumā. Un nekas, kas saistās ar mūsu mieru, nav par mazu, lai viņš to atstātu neievērotu. Mūsu piedzīvojumos nav tik tumšas nodaļas, ko viņš nevarētu izlasīt. Nav tik lielu sarežģījumu, ko viņš nevarētu atrisināt.” *Elena Vaita, Ceļš pie Kristus, 100.,101. lpp. (oriģ.).*